

LIETUVOS RESPUBLIKOS

**TEISINGUMO
MINISTERIJA**

Atstovavimas valstybei deliktinės atsakomybės bylose – 2025 m. apžvalga

Teisingumo ministerijos vaidmuo ir veikla

Valstybės deliktinės atsakomybės institutas ir valstybės atstovo bylose nustatymas

Valstybės civilinės deliktinės atsakomybės institutas įtvirtina principą, kad valstybė, veikdama per savo institucijas ir pareigūnus, privalo atsakyti už žalą, kuri asmenims padaryta neteisėtais viešojo administravimo subjektų veiksmais ar neveikimu, ir užtikrinti tokios žalos atlyginimą. Šis institutas yra viena iš konstitucinių teisėtų lūkesčių ir teisės į efektyvią teisinę gynybą realizavimo formų.

Valstybės deliktinės atsakomybės institutą įtvirtina Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.271 straipsnis, numatantis valstybės atsakomybę už žalą, padarytą neteisėtais valstybės institucijų veiksmais, ir CK 6.272 straipsnis, įtvirtinantis valstybės atsakomybę už žalą, padarytą neteisėtais konkrečiai teisėsaugos institucijų veiksmais. Valstybės deliktinė atsakomybė gali būti kildinama iš skirtingų teisinių santykių – administracinių, civilinių ar baudžiamųjų.

Valstybei bylose, kuriose keliamas valdžios institucijų deliktinės atsakomybės klausimas, atstovaujama pagal Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatyme (toliau – Žalos ir atstovavimo įstatymas) bei jį įgyvendinančiuose teisės aktuose – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 29 d. nutarime Nr. 1054 „Dėl valstybės ir Vyriausybės atstovo teismuose nustatymo“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarime Nr. 497 „Dėl atstovavimo valstybei ir Vyriausybei teismuose taisyklių patvirtinimo“ – nustatytus principus ir tvarką.

Pagal aptariamą reguliavimą, valstybei deliktinės atsakomybės bylose atstovauja ta institucija, kurios neteisėtais veiksmais ar neveikimu galimai padaryta žala. Tais atvejais, **kai žala yra kildinama iš teismų neteisėtų veiksmų, valstybei atstovauja Teisingumo ministerija.**

Teismų sprendimų dėl valstybės deliktinės atsakomybės vykdymas

Teisingumo ministerija taip pat yra asignavimų, skirtų valdžios institucijų neteisėtais veiksmais padarytai žalai atlyginti, valdytoja. Šią funkciją Teisingumo ministerija atlieka Žalos ir atstovavimo įstatyme numatytais pagrindais ir tvarka. Vadovaudamasi minėtu įstatymu, ministerija vykdo teismų sprendimus, kuriais nustatyti neteisėti valdžios institucijų ar jų pareigūnų veiksmai ir priteistas žalos atlyginimas.

Be to, pagal Žalos ir atstovavimo įstatymo 2 straipsnio 10 dalį, valdžios institucija, kuriai dėl padarytos žalos atlyginimo yra iškelta byla, apie bylos iškėlimo faktą nedelsdama privalo raštu pranešti Teisingumo ministerijai. Taigi ministerija ne tik užtikrina sprendimų įgyvendinimą, bet ir

sistemiškai kaupia informaciją¹ apie naujai iškeltas bylas ir galimus valstybės neapibrėžtuosius finansinius įsipareigojimus bei apie sprendimų valstybės deliktinės atsakomybės bylose skaičių, pobūdį, gali pastebėti pasikartojančias situacijas, kurios lemia žalos atlyginimo pareigą.

Apžvalgos tikslas ir metodas

2025 m. apžvalga yra nuoseklus 2024 m. analizės tęsinys, kuriuo siekiama įvertinti valstybės deliktinės atsakomybės taikymo praktiką ir jos pokyčius.

Apžvalgos tikslas – sistemiškai įvertinti:

- bylas, kuriose Teisingumo ministerija atstovavo valstybei;
- bylas, kuriose ministerija vykdė teismų sprendimus;
- pagrindines priežastis, lemiančias valstybės atsakomybės atsiradimą.

Teisingumo ministerija, nuosekliai stebėdama teismų praktiką, gali identifikuoti tendencijas, rodančias sisteminius žmogaus teisių pažeidimus ar pasikartojančius neteisėtus veiksmus. Todėl svarbu ne tik užtikrinti tinkamą teismų sprendimų vykdymą, bet ir vertinti jų platesnį poveikį teisinei aplinkai bei visuomenės pasitikėjimui valstybės institucijomis.

Analizėje siekiama ir apibendrinti statistinius rodiklius, ir identifikuoti pasikartojančias problemas. Tokia analizė sudaro pagrindą siūlyti prevencines priemones ir stiprinti valstybės institucijų veiklos kokybę.

Apžvalga parengta remiantis statistinių duomenų analize ir kokybiniu vertinimu, naudojant Teisingumo ministerijos kaupiamus duomenis, taip pat informaciją, kurią pagal teisės aktų reikalavimus pateikė kitos valstybės institucijos.

Pažymėtina, kad duomenų išsamumas priklauso nuo institucijų pateikiamos informacijos kokybės ir jos pateikimo laiku, todėl galimi nedideli nuokrypiai. Nepaisant to, turimi duomenys leidžia formuluoti pagrįstas įžvalgas ir identifikuoti esmines tendencijas.

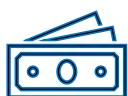
¹ Informacijos tikslumas priklauso nuo to, ar institucijos tinkamai atlieka įstatyme numatytą pareigą ir laiku pateikia tikslią informaciją apie naujai iškeltas bylas ir joms priimtus sprendimus.

2025 m. reikšmingi duomenys

Teismuose buvo nagrinėtos 136 bylos, kuriose Teisingumo ministerija (viena ar kartu su kitomis institucijomis) atstovavo valstybei ar dalyvavo trečiojo asmens statusu.

Priimti 29 įsiteisėję sprendimai dėl neteisėtų valstybės veiksmų, kurie pateikti vykdyti Teisingumo ministerijai.

Iš viso Teisingumo ministerija asmenims išmokėjo 3 350 379 Eur² žalos atlyginimo dėl neteisėtų valstybės veiksmų.

Taikūs susitarimai nagrinėjamu laikotarpiu nebuvo sudaryti.

36 atvejais (dėl 2 022 169,39 Eur valstybės išmokėtos žalos) Teisingumo ministerija kreipėsi į atsakingas valstybės institucijas dėl regresio inicijavimo³.

Institucijoms įgyvendinant regresio tvarką, valstybei išieškota 14 310,30 Eur.

² Dėl kalinimo sąlygų priimti 85 sprendimai, priteista 44 700,01 Eur. Tačiau šioje apžvalgoje sprendimai dėl netinkamų kalinimo sąlygų neanalizuojami. Teisingumo ministerija apžvalgas dėl teismų sprendimų, susijusių su kalinimo sąlygų klausimais, rengia atskirai du kartus per metus ir vykdo jų stebėseną per pavedimus Lietuvos kalėjimų tarnybai. Taip pat pažymėtina, kad šią sumą sudaro ne tik žalos suma, bet ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimas, be to, į šią sumą įeina ir kelių 2024 m. priimtų sprendimų įvykdymas.

³ Valstybė, atlyginusi dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuratūros ar teismo pareigūno, teisėjo *tyčinių veiksmų* (aktų) atsiradusią žalą, įgyja regresio (atgręžtinio reikalavimo) teisę, kurią įgyvendindama privalo teismo tvarka išieškoti iš šių asmenų tiek, kiek ji sumokėjo žalos atlyginimo. Valstybė, atlyginusi dėl kitų valdžios institucijų pareigūnų, valstybės tarnautojų ar kitų darbuotojų kaltų veiksmų (aktų) atsiradusią žalą, įgyja regresio (atgręžtinio reikalavimo) teisę, kurią įgyvendindama privalo teismo tvarka išieškoti iš šių asmenų tiek, kiek ji sumokėjo, bet ne daugiau kaip 9 vidutinius jų darbo užmokesčius, o jeigu žala padaryta tyčia, – tiek, kiek ji sumokėjo žalos atlyginimo.

Duomenų apie Teisingumo ministerijos vykdytus sprendimus lyginamoji analizė

Remiantis pateiktomis diagramomis (žr. 1 ir 2 paveikslai), nagrinėjamu 2016–2025 m. laikotarpiu galima įžvelgti ryškius tiek vykdytinų teismų sprendimų skaičiaus, tiek pagal juos išmokėtų sumų dinamikos pokyčius.

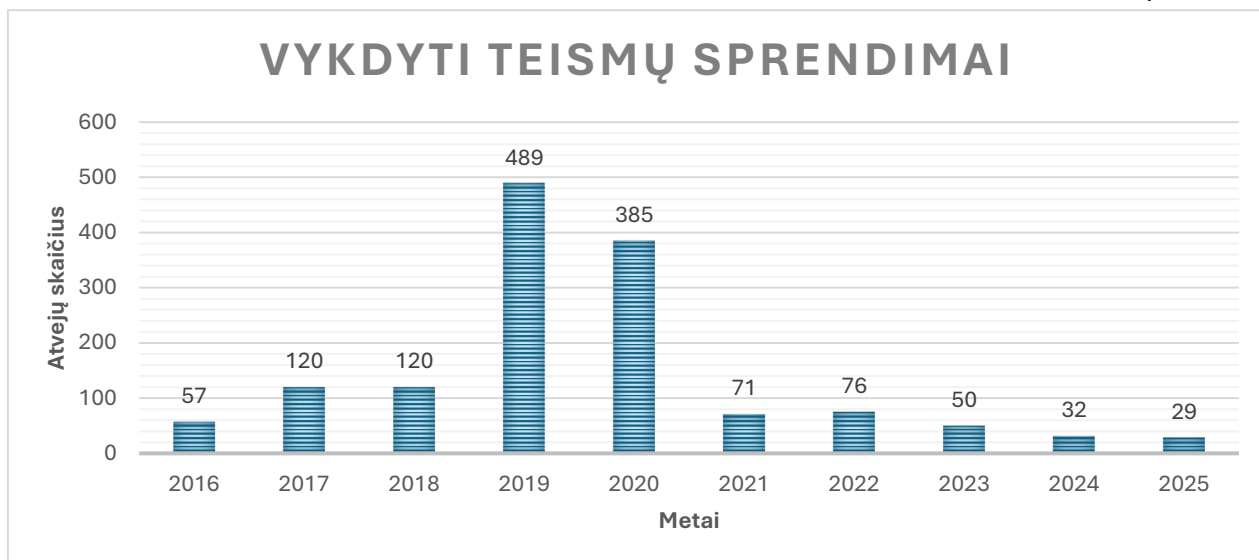
Pirmojoje diagramoje (žr. 1 paveikslą) matyti, kad 2016–2018 m. vykdytų teismų sprendimų skaičius augo nuosekliai – nuo 57 atvejų 2016 m. iki 120 atvejų 2017–2018 m. Reikšmingas lūžis fiksuojamas 2019 m., kai vykdytinų sprendimų skaičius staigiai išaugo iki 489 atvejų ir pasiekė viso laikotarpio piką. Nors 2020 m. šis skaičius sumažėjo iki 385, jis vis dar išliko palyginti aukštas. Tuo tarpu nuo 2021 m. stebima aiški ir nuosekli mažėjimo tendencija: 2021 m. įvykdytas 71 teismo sprendimas, 2022 m. – 76, 2023 m. – 50, 2024 m. – 32, o 2025 m. – 29 teismo sprendimai. Šie duomenys leidžia teigti, kad po 2019–2020 m. vykdytinų teismų sprendimų skaičius gerokai sumažėjo.

Antroji diagrama (žr. 2 paveikslą) rodo, kad išmokėtų sumų dinamika ne visada tiesiogiai koreliuoja su vykdytų sprendimų skaičiumi. 2016 m. išmokėta 162,3 tūkst. eurų, 2017 m. – 492,1 tūkst. eurų, o 2018 m. – 411,4 tūkst. eurų. 2019 m. išmokėta suma padidėjo iki 966,1 tūkst. eurų ir tai sutapo su itin išaugusiu sprendimų skaičiumi. Tačiau 2020 m., nepaisant vis dar gana aukšto vykdytų sprendimų skaičiaus, išmokėta suma sumažėjo iki 124,3 tūkst. eurų. 2021 m. fiksuotas reikšmingas augimas – išmokėta 1 738 900 eurų, nors sprendimų skaičius tuo metu jau buvo mažesnis. 2022 m. išmokėta 1 002 600 eurų, 2023 m. – 544 200 eurų, o 2024 m. – 358 813 eurų, t. y. matoma nuosekli mažėjimo tendencija. Vis dėlto 2025 m. išmokėta suma išsiskiria – ji pasiekė 3 350 379 eurus, nors vykdytų sprendimų skaičius buvo mažiausias per visą analizuojamą laikotarpį.

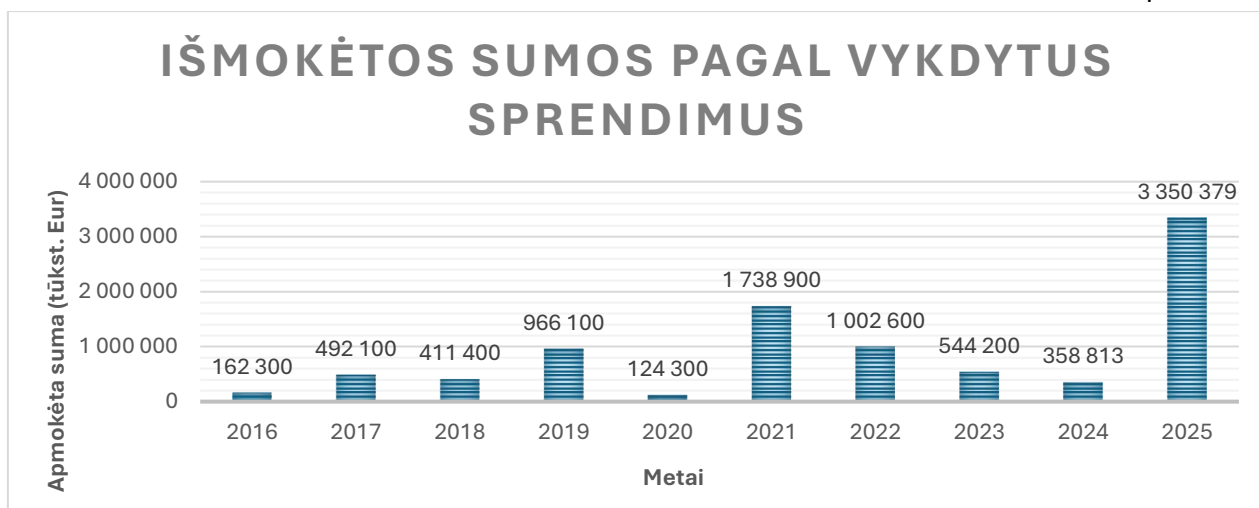
Apibendrinant galima konstatuoti, kad nuo 2022 m. pastebimas aiškus vykdytinų teismų sprendimų skaičiaus sumažėjimas, tačiau išmokėtų sumų dydžiai išlieka nepastovūs ir labai priklauso nuo konkrečių bylų pobūdžio, žalos dydžių bei sprendimų, priimamų kelių ar grupės asmenų naudai. Tai leidžia daryti išvadą, kad mažėjant sprendimų skaičiui finansinė jų reikšmė ne visada proporcingai mažėja, o tam tikrais metais gali būti nulemta pavienių, tačiau didelės apimties įsipareigojimų⁴, kas atsitiko ir 2025 m.

⁴ Didžiausios išmokų sumos atskirais metais buvo susijusios su įsiteisėjusių teismų sprendimų vykdymu bylose dėl neteisėtų statybų.

1 paveikslas

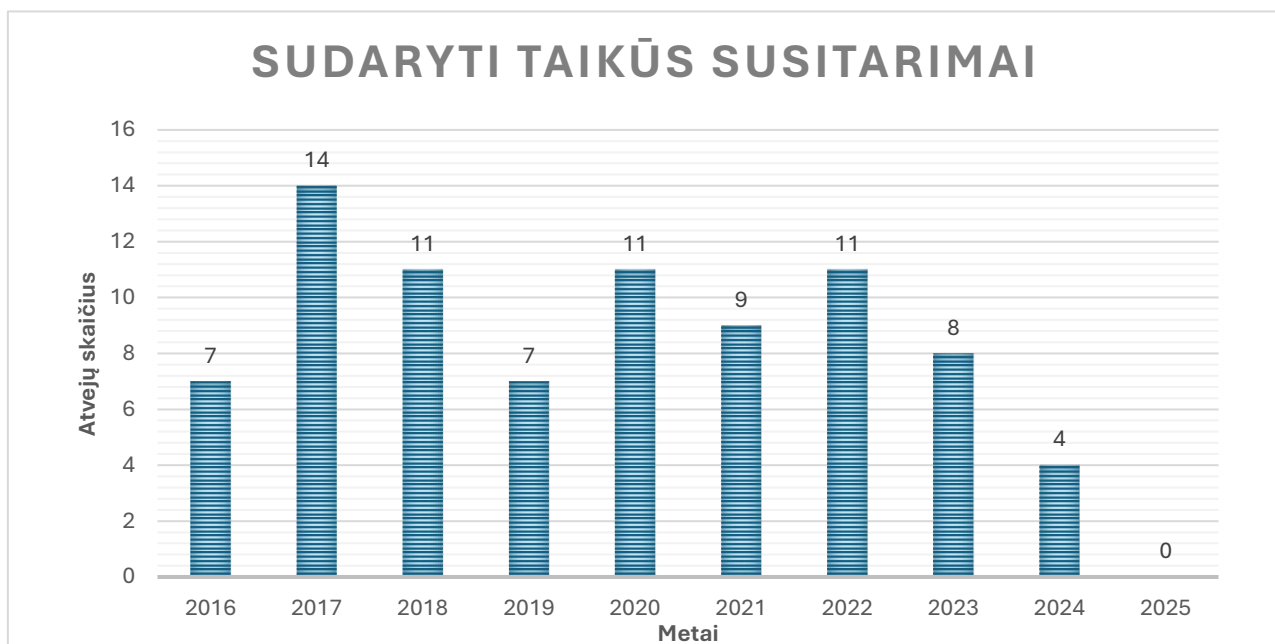

2 paveikslas

Nors Teisingumo ministerija, siekdama racionaliai naudoti valstybės išteklius, nuosekliai taiko taikius ginčų sprendimo būdus – sudaro taikos sutartis ir dalyvauja teismo mediacijoje (žr. 3 paveikslą), pastarųjų metų statistiniai duomenys rodo sudarytų taikių susitarimų skaičiaus mažėjimo tendenciją. 2022 m. buvo sudaryta 11 taikių susitarimų, 2023 m. – 8, 2024 m. – 4, o 2025 m. taikių susitarimų nesudaryta.

Nepaisant to, kad 2025 m. taikių susitarimų nebuvo sudaryta, Teisingumo ministerija ir toliau mato poreikį analizuoti mediacijos bei taikių susitarimų taikymo praktiką ir vertinti ją kompleksiskai – atsižvelgdama į nagrinėjamų bylų pobūdį, proceso trukmę, pasiektus rezultatus ir valstybės patirtas sąnaudas siekiant užtikrinti optimalų ir skaidrų valstybės resursų naudojimą.

Teisingumo ministerija, būdama asignavimų žaloms išmokėti valdytoja ir regreso teisės koordinatore, kreipiasi į atsakingas institucijas prašydama įvertinti, ar konkrečiais atvejais egzistuoja pagrindas taikyti regresą, ir, esant tokiam pagrindui, spręsti dėl valstybės regreso teisės įgyvendinimo. Institucijų taip pat prašoma informuoti apie priimtą sprendimą ir jo motyvus. Ministerija aktyviai seka šiuos procesus, sistemina nuo 2021 m. kaupiamus duomenis ir analizuoja institucijų pateikiamus vertinimus, tačiau galutinis sprendimas dėl regreso taikymo priklauso nuo pačių institucijų diskrecijos.

4 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad Teisingumo ministerijos kreipimusi į atsakingas institucijas dėl regreso inicijavimo skaičius 2021–2022 m. buvo gana stabilus, 2023–2024 m. sumažėjo, o 2025 m. vėl išaugo. Tai atspindi nepastovų regreso vertinimo procesą, kuriam įtakos turi tiek išmokėtų žalų skaičius, tiek jų pobūdis ir susijusios faktinės aplinkybės.

5 paveiksle matyti, kad regreso tvarka valstybei grąžintos sumos skirtingais metais reikšmingai svyruoja. Didžiausia suma buvo grąžinta 2022 m., o 2024 m. – žymiai mažesnė: beveik keturis kartus mažesnė nei 2023 m. Duomenų palyginimas rodo, kad inicijuotų regreso atvejų skaičius ne visada tiesiogiai lemia faktiškai atgautas lėšas, nes rezultatai priklauso nuo konkrečių bylų aplinkybių ir nuo to, kaip nuosekliai ir išsamiai institucijos taiko regreso teisę.

Galima teigti, kad regresas šioje srityje funkcionuoja ne kaip sisteminė atsakomybės užtikrinimo priemonė, o kaip išimtinė sankcija už kraštutinius pažeidimus, todėl realiai išieškamų sumų mastas išlieka minimalus.

4 paveikslas

5 paveikslas

Sprendimų, kuriuose nustatyti valstybės neteisėti veiksmai, apžvalga

Atlikus 2025 m. įvykdytų teismų sprendimų, kuriuose nustatyti valdžios institucijų ar jų darbuotojų neteisėti veiksmai, analizę, nustatyti veiksniai, lėmę tokius sprendimus (plačiau žr. 1 lentelę ir toliau pateiktą 6 paveikslą) ir institucijos, kurių veiksmai teismų dažniausiai buvo pripažinti neteisėtais (žr. toliau pateiktą 7 paveikslą).

Dauguma 2025 m. konstatuotų neteisėtų veiksmų nustatyta **baudžiamosiose bylose**. Teismai pripažino neteisėtu laikino sulaikymo taikymą, kai jis neatitiko Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) numatytų sąlygų, nebuvo būtinas procesiniams veiksams atlikti ar buvo taikomas vien apklausos tikslu. Pabrėžta, kad net teisėtai pradėtas ikiteisminis tyrimas savaime nesuteikia pagrindo riboti asmens laisvę – kiekviena procesinė prievartos priemonė turi būti savarankiškai įvertinta vadovaujantis būtinybės ir proporcingumo principais. Ypač kritiškai teismai vertino atvejį, kai sulaikymas buvo tęsiamas vien dėl to, kad asmuo pageidavo gynėjo, ir tai laikė šiurkščiu įtariamąjo teisių pažeidimu.

Reikšminga dalis sprendimų buvo susijusi su nepakankamu institucijų rūpestingumu ir atidumu vykdant pavestas funkcijas. 2025 m. priimtuose sprendimuose dėl valstybės atsakomybės taikymo akcentuota, kad teisėsaugos pareigūnams taikomi aukštesni atsargumo standartai, ypač atliekant tyrimus, galinčius turėti esminę įtaką asmens teisiniam ir socialiniam statusui. Tais atvejais, kai institucijos veikė atmetinai (pavyzdžiui, netinkamai nustatė asmens tapatybę ar nesilaikė dokumentų tvarkymo ir kontrolės reikalavimų), teismai tokius veiksmus kvalifikavo kaip neteisėtus ir sudarančius savarankišką pagrindą valstybei atlyginti žalą.

Taip pat 2025 m. įvykdytuose sprendimuose buvo konstatuotas netinkamas proceso organizavimas, lėmęs pernelyg ilgą baudžiamųjų procesų trukmę. Teismai nustatė, kad ilgi procesai kilo ne dėl bylos sudėtingumo ar gynybos naudojimosi procesinėmis teisėmis, bet dėl netinkamai parengtų kaltinamųjų aktų, vilkintų ekspertizių, institucijų neveikimo ir neefektyvaus tyrimų planavimo. Pabrėžta, kad teisė į kuo trumpesnę procesą yra savarankiška asmens teisė, o jos pažeidimas sukuria ilgalaikį teisinį neapibrėžtumą ir papildomą neturtinę žalą.

Be to, konstatuotas esminis žmogaus orumo pažeidimas, kai sulaikymo metu asmeniui nebuvo užtikrintas maitinimas. Toks nustatytas atvejis, vertinant jį pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) suformuotus standartus, pripažintas žeminančiu orumą elgesiu, nes asmuo, būdamas visiškai priklausomas nuo valstybės, negavo net būtiniausios paslaugos – maitinimo.

Ypač reikšmingi teisiniu ir viešojo intereso apsaugos aspektu buvo sprendimai, kuriais konstatuotas neteisėtas nuteisimas, realus laisvės atėmimo bausmės atlikimas. Teismai tokiuose sprendimuose pažymėjo, kad buvo šiurkščiai pažeistos įrodymų vertinimo taisyklės, *in dubio pro reo* principas, netinkamai taikytas baudžiamasis įstatymas ar neišsamiai ištirtos bylos aplinkybės. Akcentuota, kad tokios klaidos negali būti laikomos paprastu žmogišku apsirikimu, nes jos lėmė ypač sunkias asmens teisių ribojimo pasekmes ir prieštarauja teisinės valstybės principui.

2025 m. įvykdytuose sprendimuose nustatyti ir atvejai, kai civiliniai teisiniai santykiai buvo nepagrįstai kvalifikuoti kaip nusikalstama veika, o baudžiamasis persekiojimas buvo tęsiamas

nejvertinus civilinės teisės taikymo alternatyvų. Teismai tokias situacijas vertino kaip konstitucinių teisių pažeidimą, ypač kai kartu buvo taikomos intensyvios procesinės prievartos priemonės ar ilgą laiką ribojamos nuosavybės teisės dėl netinkamai organizuoto tyrimo.

Administracinėse bylose 2025 m. dažniausiai konstatuoti neteisėti veiksmai buvo susiję su netinkamu viešojo administravimo funkcijų vykdymu, imperatyvių teisės aktų normų nesilaikymu ir gero administravimo bei teisėtų lūkesčių principų pažeidimu. Teismai atkreipė dėmesį į sprendimus, priimtus viršijant institucijų kompetenciją, bei atvejus, kai subjektai buvo pripažinti atsakingais neištyrus visų reikšmingų aplinkybių prieš nustatant atsakingus asmenis. Taip pat konstatuoti atvejai, kai valstybė neapsaugojo teisėtų ūkio subjekto lūkesčių ir neužtikrino proporcingos pusiausvyros tarp viešojo intereso ir privataus asmens teisių, o vienoje byloje neteisėti veiksmai buvo siejami su nepakankamai veiksmingu valstybės institucijoms tenkančių kontrolės ir visuomenės apsaugos pareigų vykdymu, sudariusiu sąlygas žalai atsirasti.

Bendra 2025 m. įvykdytų teismų sprendimų analizė leidžia daryti išvadą, kad neteisėti valstybės veiksmai dažniausiai kyla iš sisteminio požiūrio trūkumo, kai sprendimai priimami formaliai, neindividualizuojant situacijos ir realiai nevertinant teisės normų tikslo. Teismai nuosekliai pabrėžia, jog valdžios institucijos privalo veikti ne tik formaliai nepažeisdamos įstatymo raidės, bet ir realiai užtikrindamos žmogaus teisių apsaugą, proporcingumą ir teisinį tikrumą. Šių principų nesilaikymas 2025 m. buvo pagrindas pripažinti valstybės veiksmus neteisėtais ir valstybei taikyti civilinę atsakomybę.

1 lentelė

Teismo konstatuotas neteisėtas veiksmas	Teismo vertinimas ⁵
	Baudžiamosiose bylose
Nepakankamas rūpestingumas ir atidumas vykdant funkcijas	➤ Asmens tapatybės nustatymas vien pagal dokumento kopiją ir nepasitelkiant daktiloskopijos, ekspertų ar kitų teisės aktuose numatytų priemonių pažeidžia didesnę rūpestingumo standartą. Tokiu būdu buvo atliktas klaidingas mirties įrašas (apie kito asmens mirtį), kuris iš esmės apribojo asmens civilinį, socialinį ir ekonominį funkcionavimą – tai laikyta esminiu neturtinės žalos šaltiniu. Teisėsaugos pareigūnams taikomi aukštesni atidumo reikalavimai, ypač atliekant tyrimą smurtinės mirties atvejais. ⁶
Netinkamas proceso organizavimas, lėmęs per ilgą procesą	➤ Teismas nustatė du pagrindinius nepagrįsto delsimo etapus: – dėl netinkamai surašytų kaltinamųjų aktų bylos nagrinėjimo teisme pradžia užtruko apie 2 metus; – apie 17 mėn. nepateisinamai užsitęsusi bankininkystės ekspertizė, kurios procesinis delsimas priskirtinas valstybei; byla nebuvo tokia sudėtinga, kad pateisintų beveik 11 metų trukusį procesą; gynybos naudojimas procesinėmis teisėmis (skundais, apeliaciniu procesu)

⁵ Pateikiamas tik apibendrinimas.

⁶ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-70-863/2025.

Nesuteiktas maitinimas sulaikymo metu	negali būti laikomas proceso vilkinimu; apkaltinamojo nuosprendžio senaties suėjimas savaime neįrodo pažeidimo, bet didina jo tikimybę.⁷ ➤ Teismas padarė išvadą, kad byloje Nr. 405 baudžiamojo proceso trukmė neatitiko Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir BPK 44 straipsnio 5 dalies reikalavimų, nes: trukmė buvo itin ilga; ji nebuvo pateisinta bylos sudėtingumu; ją lėmė netinkamas valstybės institucijų veikimas; ieškovo indėlis į vilkinimą nebuvo lemiamas.⁸ ➤ Teismas, konstatuodamas, kad ieškovui nebuvo užtikrintas tinkamas maitinimas, vadovavosi EŽTT praktikoje suformuotais Konvencijos 3 straipsnio standartais ir bylos aplinkybių visuma: buvo nustatyta, jog ieškovas, būdamas visiškai priklausomas nuo valstybės, tris paras areštinėse negavo jokio maisto (nei pusryčių, nei pietų, nei vakarienės), o atsakovė nepateikė tai paneigiančių įrodymų. Teismas padarė išvadą, kad ieškovui tris paras neužtikrintas maitinimas pagal Konvencijos 3 straipsnį buvo pripažintas žeminančiu orumą elgesiu, tačiau nepasiekė kankinimo lygmens.⁹
Neteisėtas nuteisimas	➤ Teismas konstatavo, kad baudžiamoji byla nebuvo išnagrinėta išsamiai, nebuvo nustatytos ir įvertintos visos bylai reikšmingos aplinkybės, nepašalinti įrodymų prieštaravimai, o apeliacinės instancijos teismas nepatikrino bylos tiek, kiek to buvo prašoma apeliaciniame skunde, todėl buvo padarytos akivaizdžios ir šiurkščios teisės taikymo klaidos bei esminiai baudžiamojo proceso pažeidimai, kurie sukliudė priimti teisingą sprendimą.¹⁰ ➤ Teismas konstatavo, kad apkaltinamąjį nuosprendį priėmęs teismas, šiurkščiai pažeisdamas baudžiamojo proceso teisės normas (įrodymų vertinimo taisykles ir <i>in dubio pro reo</i> principą), netinkamai taikydamas baudžiamąjį įstatymą ir nenustatęs visų būtinųjų nusikalstamos veikos požymių, padarė klaidą, turėjusią esminę ir lemiamą reikšmę ieškovo teisių pažeidimui, ir taip nevykdė bendrosios pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai, dėl ko kilo valstybės pareiga atlyginti padarytą žalą.¹¹
Neteisėtas nuteisimas ir dalies	➤ Teismas motyvavo, kad apeliacinės instancijos baudžiamasis teismas padarė esmines ir lemiamas įrodymų vertinimo bei teisės taikymo

⁷ Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 15 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2A-8-856/2025.

⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-17-403/2025.

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-17-403/2025.

¹⁰ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-3063-880/2025.

¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. lapkričio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-174-1249/2025.

laisvės atėmimo bausmės atlikimas	klaidas, kurios negali būti laikomos paprastu žmogišku apsirikimu. Dėl šių klaidų ieškovas buvo nepagrįstai nuteistas ir realiai neteko laisvės, o tokia situacija pažeidė jo pagrindines teises ir yra nesuderinama su teisinės valstybės principu, todėl valstybei kyla pareiga atlyginti dėl to patirtą žalą.¹²
Civiliniai teisiniai santykiai nepagrįstai kvalifikuoti kaip nusikalstama veika	➤ Teismas konstatavo, kad, nepaisant to, kad ikiteisminio tyrimo pradėjimas pats savaime nebuvo neteisėtas, vis dėlto baudžiamojo persekiojimo tęsimas, kaltinamojo akto surašymas, bylos perdavimas teismui ir procesinių prievartos priemonių taikymas, neįvertinus civilinės teisės taikymo alternatyvos, lėmė konstitucinį teisių pažeidimą.¹³
Neproporcingai ilgai taikytas nuosavybės teisės ribojimas, nulemtas netinkamo tyrimo organizavimo	➤ Teismas konstatavo, kad ikiteisminio tyrimo institucijos, turėdamos pakankamai duomenų paneigti įtarimus dėl turto nusikalstamos kilmės, laiku neatliko būtinų veiksmų, vilkino tyrimą ir nepagrįstai ribojo asmens nuosavybės teises. Vien tai, kad procesinė prievartos priemonė buvo patikrinta baudžiamajame procese instancine tvarka, neužkerta kelio civiliniame procese konstatuoti šių veiksmų neteisėtumą. Neteisėtumas kyla ne iš formalaus sprendimo egzistavimo, o iš tyrimo organizavimo būdo, delsimo ir neproporcingo nuosavybės teisių ribojimo, kuris pažeidė tiek nacionalinės teisės, tiek Konvencijos protokolo Nr. 1 reikalavimus.¹⁴
Neproporcingai taikyta procesinė prievartos priemonė ir kriminalinės žvalgybos veiksmai bei neįvykdyta pareiga nutraukti nepagrįstą ikiteisminį tyrimą	➤ Teismas konstatavo, kad baudžiamasis persekiojimas ir kriminalinės žvalgybos priemonės buvo grindžiami abstrakčiais ir nekonkretizuotais kaltinimais, neįrodžius nei nusikalstamo tikslo, nei kyšio dalyko, o žvalgyba buvo vykdoma neproporcingai ilgai ir iš esmės siekiant „surasti“ nusikalstamos veikos požymių. Procesiniai sprendimai (nušalinimas, tyrimo tęsimas) buvo priimami formaliai, nesant realių ir pagrįstų grėsmių, o prokuratūra, paaiškėjus įrodymų nepakankamumui, neįvykdė pareigos nutraukti tyrimo ir nepagrįstai perdavė bylas teismui. Tokiais veiksmais buvo iš esmės pažeisti proporcingumo, teisėtumo ir rūpestingumo principai.¹⁵
Nepagrįstai ilgai taikytas suėmimas	➤ Teismas nustatė, kad, nors suėmimo skyrimo ir pratęsimo nutartys formaliai buvo teisėtos, daugiau nei metus trunkantis ieškovo suėmimas buvo grindžiamas tais pačiais nepakankamais ir vėliau iš esmės paneigtais duomenimis, nebuvo surinkta naujų kaltę patvirtinančių įrodymų, nenustatytos realios pabėgimo ar trukdymo procesui rizikos ir nebuvo svarstyta švelnesnių kardomųjų

¹² Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1532-343/2024.

¹³ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-41-967/2025.

¹⁴ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-42-775/2025.

¹⁵ Vilniaus miesto apylinkės teismo 2025 m. kovo 4 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2-387-1077/2025.

Nepagrįstai taikytas suėmimas ir per ilgą ikiteisminio tyrimo trukmę	priemonių taikymas, todėl konstatuota, kad pareigūnai neįvykdė pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai, o šis pažeidimas sudarė pagrindą valstybės civilinei atsakomybei.¹⁶ ➤ Teismas nustatė, kad institucijos, organizuodamos proceso eigą, vertindamos procesinės prievartos taikymo būtinybę, taip pat planuodamos ir vykdydamos ikiteisminį tyrimą, veikė nepakankamai rūpestingai ir atsakingai. Dėl šių aplinkybių nebuvo užtikrintas proporcingumo principo laikymasis ir asmens teisių apsauga, o susidarę ilgi procesiniai delsimai lėmė nepagrįstą teisinį neapibrėžtumą ir papildomą neturtinę žalą ieškovui.¹⁷
<i>Non bis in idem</i> principo pažeidimas	➤ Teismas padarė išvadą, kad dėl tų pačių esminių faktinių aplinkybių vykdytas administracinis ir baudžiamasis persekiojimas pažeidė <i>non bis in idem</i> principą, todėl baudžiamasis procesas ir įvykdyta arešto bausmė buvo pripažinti neteisėtais.¹⁸
Nepagrįstai ir formaliai paskirtas apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje orderis	➤ Teismas konstatavo, kad pareigūnas, formaliai taikydamas rizikos kriterijus, numatytus Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme bei vidaus reikalų ministro įsakyme, neįvertino, ar konkrečioje situacijoje egzistuoja reali smurto grėsmė, todėl nepagrįstai pritaikė prevencinę ir teises ribojančią priemonę, pažeidė proporcingumo bei rūpestingumo principus, o tai lėmė esminį ieškovės teisių pažeidimą ir orderio neteisėtumą.¹⁹
Netinkamai užtikrintas paimto automobilio saugojimas ir nepagrįstai uždelstas jo grąžinimas savininkui	➤ Teismas nustatė, kad valstybės institucijos netinkamai įvykdė joms įstatymu nustatytą BPK tvarka paimto automobilio saugojimo pareigą ir nepagrįstai ilgai jo negrąžino ieškovui, todėl saugojimo laikotarpiu pablogėjo automobilio būklė.²⁰
Nusikalstamai aplaidus veikimas	➤ Teismas nustatė, kad dėl teisėjos ir teismo darbuotojų (archyvarės ir posėdžių sekretorės) nusikalstamai aplaidaus veikimo – suklustoto teismo sprendimo panaudojimo, neteisėto bylų dokumentų tvarkymo ir kontrolės nevykdymo nuosavybės teisių atkūrimo

¹⁶ Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. spalio 30 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2A-483-425/2024.

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-89-381/2025.

¹⁸ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1128-794/2025.

¹⁹ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-936-896/2025.

²⁰ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. gegužės 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1447-925/2025.

Nepagrįstas ir neproporcingas ieškovo sulaikymas, nušalinimas nuo pareigų, perteklinis kardamosios priemonės taikymas, nerūpestingas elgesys, nulėmęs nepateisinamai ilgą baudžiamąjį procesą

Įtarimai pareikšti skubotai ir nesurinkus pakankamai duomenų, taip pat ikiteisminio tyrimo procesas buvo organizuotas ir vykdomas nepagrįstai ilgą laiką

Netinkamai taikytas baudžiamasis įstatymas

procese – valstybės institucijos priėmė nepagrįstus administracinius sprendimus ir sudarė sąlygas neteisėtai atkurti bei perleisti sklypą.²¹

- Teismas motyvavo, kad, nors kriminalinės žvalgybos veiksmai ir pats ikiteisminio tyrimo pradėjimas buvo teisėti, vėlesnėje proceso eigoje valstybės institucijos ir pareigūnai pažeidė bendrąją pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai bei proporcingumo principą: ieškovo laikinas sulaikymas buvo taikytas nesant visų įstatyme numatytų sąlygų, laikinas nušalinimas nuo pareigų ir kardamosios priemonės įpareigojimai (ypač draudimas bendrauti su sūnumi) buvo formalūs, neindividualizuoti ir akivaizdžiai pertekliniai, o prokuroras, įvertinęs akivaizdžiai nepakankamus ir prieštaringus įrodymus, vis tiek perdavė bylą teismui, vėliau nepagrįstai skundė išteisinamąjį nuosprendį, taip nepateisinamai pailgindamas ieškovui netikrumo ir psichinės įtampos laikotarpį, kas kartu lėmė valstybės civilinę atsakomybę ir pareigą atlyginti neturtinę žalą.²²
- Teismas konstatavo, kad, nors ikiteisminis tyrimas buvo pradėtas teisėtai, įtarimai ieškovams buvo pareikšti neturint pakankamai duomenų, leidžiančių juos pagrįstai įtarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 229 straipsnio 1 dalyje numatytos veikos padarymu, taip pat buvo netinkamai organizuotas ikiteisminis tyrimas, kuris užtruko nepagrįstai ilgai – laiku neatlikti esminiai tyrimo veiksmai lėmė ieškovų teisių pažeidimą.²³
- Teismas konstatavo, kad baudžiamasis persekiojimas buvo tęsiamas be teisinio pagrindo, nes prokurorai ir teismas, pritaikę ieškovui jo teisinę padėtį lengvinantį įstatymą, neteisingai apskaičiavo ir pritaikė apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminą, ignoravo nusikalstamos veikos padarymo metu galiojusį teisinį reguliavimą ir kasacinio teismo praktiką, todėl nepagrįstai nenutraukė ikiteisminio tyrimo suėjus senaties terminui, padarė esminę klaidą, nulėmusią neteisėtą ieškovo baudžiamąjį persekiojimą ir jo teisių pažeidimą.²⁴

²¹ Lietuvos apeliacinio teismo 2025 m. birželio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e2A-297-467/2025.

²² Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-213-544/2025.

²³ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1974-1070/2025.

²⁴ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-2086-480/2025.

Institucijos veikė neteisėtai, neatsižvelgdamos į savo kompetencijas ir pareigas, pažeidė aukštesnės galios teisės aktus	Administracinėse bylose
Institucija, atlikdama funkcijas, pažeidė bendrąją rūpestingumo pareigą	➤ Teismas konstatavo, kad Nacionalinės žemės tarnybos veiksmai yra neteisėti, nes ji pažeidė Žemės įstatymo ir susijusių teisės aktų imperatyvias normas, netinkamai įvykdė jai pavestas funkcijas ir pažeidė bendrąją rūpestingumo pareigą, parduodama žemės sklypo dalį asmenims, neturėjusiems teisės jos įsigyti.²⁵
Institucija, neištyrusi visų reikšmingų aplinkybių, subjektą neteisėtai pripažino atsakingu už pažeidimą	➤ Teismas konstatavo neteisėtus viešojo administravimo subjekto veiksmus, nes pareigūnai neįvykdė pareigos visapusiškai, objektyviai ir iki galo iširti faktinių aplinkybių, neteisingai nustatė atsakingą subjektą ir tik vėliau (panaikinę nurodymus bei nutraukę teiseną) pripažino padarytą klaidą.²⁷
Neteisėtas neveikimas	➤ Teismas nustatė, kad ilgametis, pasyvus ir sistemiškai netinkamas valstybės institucijų veikimas nuosavybės teisių atkūrimo procese pažeidė pretendentes ir jos įpėdinio teises, teisėtus lūkesčius bei gero administravimo principą, todėl sudarė pagrindą taikyti valstybės civilinę atsakomybę ir priteisti pareiškėjui neturtinės žalos atlyginimą.²⁸
Nepagrįstas pareiškėjo perkėlimas iš atvirosios kolonijos į pataisos namus	➤ Teismas įvertino, kad įsiteisėjusiais teismų sprendimais konstatuota, jog pareiškėjas buvo nepagrįstai perkeltas iš atvirosios kolonijos į pataisos namus. Dėl šio perkėlimo pareiškėjas neteko galimybės tęsti darbo santykius ir negavo pajamų. Vėliau jam sudarytos kitos darbo galimybės nepaneigia jau padarytos žalos ir neatleidžia valstybės nuo pareigos ją atlyginti.²⁹

²⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2024 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-514-662/2024.

²⁶ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. vasario 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-9-480/2025.

²⁷ Kauno rūmų (Regionų administracinis teismas) 2025 m. sausio 10 d. sprendimas Nr. eI2-718-780/2025.

²⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. balandžio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-383-415/2025.

²⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. birželio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eTA-290-629/2025.

Netinkamai vykdytos nuosavybės teisių atkūrimo funkcijos	➤ Teismas konstatavo neteisėtus veiksmus, nes institucijų sprendimais (jų dalimis) buvo neteisėtai suformuotas žemės sklypas ir atkurta nuosavybės teisė, o šie sprendimai vėliau buvo panaikinti kaip prieštaraujantys teisės aktams. Teismas pažymėjo, kad institucijos netinkamai vykdė joms pavestas viešojo administravimo funkcijas, pažeidė gero administravimo principą ir sukūrė pareiškėjai situaciją, kuria jos pagrįstai susikurti teisėti lūkesčiai naudotis visu atkurtu žemės sklypu nebuvo įgyvendinti.³⁰
Neužtikrinta tinkama pusiausvyra tarp neigiamas pasekmes patyrusio ūkio subjekto ir visuomenės interesų	➤ Teismai konstatavo, kad valstybės veiksmai buvo neteisėti, nes valstybė, suformavusi bendrovei teisėtus lūkesčius dėl jos ūkinės veiklos teisėtumo, vėliau, taikydama su nacionalinio saugumo interesais susijusius veiklos apribojimus ir pripažinusi bendrovę neatitinkančia nacionalinio saugumo interesų, neapsaugojo šių lūkesčių ir neužtikrino proporcingos pusiausvyros tarp viešojo intereso ir bendrovės interesų, todėl visa neproporcinga neigiamų pasekmių našta buvo perkelta bendrovei.³¹
Nesilaikyta teisės aktų nuostatų tiriant administracinio nusižengimo aplinkybes	➤ Teismas konstatavo, kad administracinio nusižengimo byla buvo nagrinėta pažeidžiant įstatyme nustatytas procedūras ir neišsiaiškinus visų bylai reikšmingų aplinkybių, o galutinis nutarimas buvo panaikintas dėl įrodymų nepakankamumo, vėliau administracinio nusižengimo teisea apskritai nutraukta nenustačius nusižengimą padariusio asmens.³²
Nesilaikyta teisės aktų nuostatų sprendžiant dėl priverstinai nuvežamo automobilio saugojimo vietos	➤ Teismas konstatavo, jog, nors pareigūnai turėjo teisę priverstinai nuvežti be savininko paliktą automobilį, jie pažeidė teisės aktuose įtvirtintas nuostatas, nes transporto priemonę nukreipė į mokamą aikštelę, o ne į neatlygintą saugojimo vietą. Šis neteisėtas sprendimas lėmė tai, kad pareiškėja, perėmusi reikalavimo teisę, nepagrįstai inicijavo civilinį procesą prieš automobilio savininką ir patyrė bylinėjimosi išlaidas, kurios buvo atmestos teismų.³³
Neužtikrintas draudimo nuteistiesiems turėti ir naudotis mobiliaisiais telefonais laikymasis	➤ Teismas nurodė, kad valstybė turi sustiprintą pareigą apsaugoti visuomenę nuo nusikalstamų veikų, kurias gali daryti įkalinimo įstaigose laikomi nuteistieji. Nors pataisos namai taikė įvairias prevencines priemones (kratas, kamerų sistemas, ryšio blokavimą, patruliavimą), jos buvo nepakankamai efektyvios, nes nuteistieji realiai naudojo mobiliaisiais telefonais. Teismas įvertino, kad

³⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. liepos 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1595-520/2025.

³¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. rugsėjo 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2011-552/2025.

³² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. spalio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-489-463/2025.

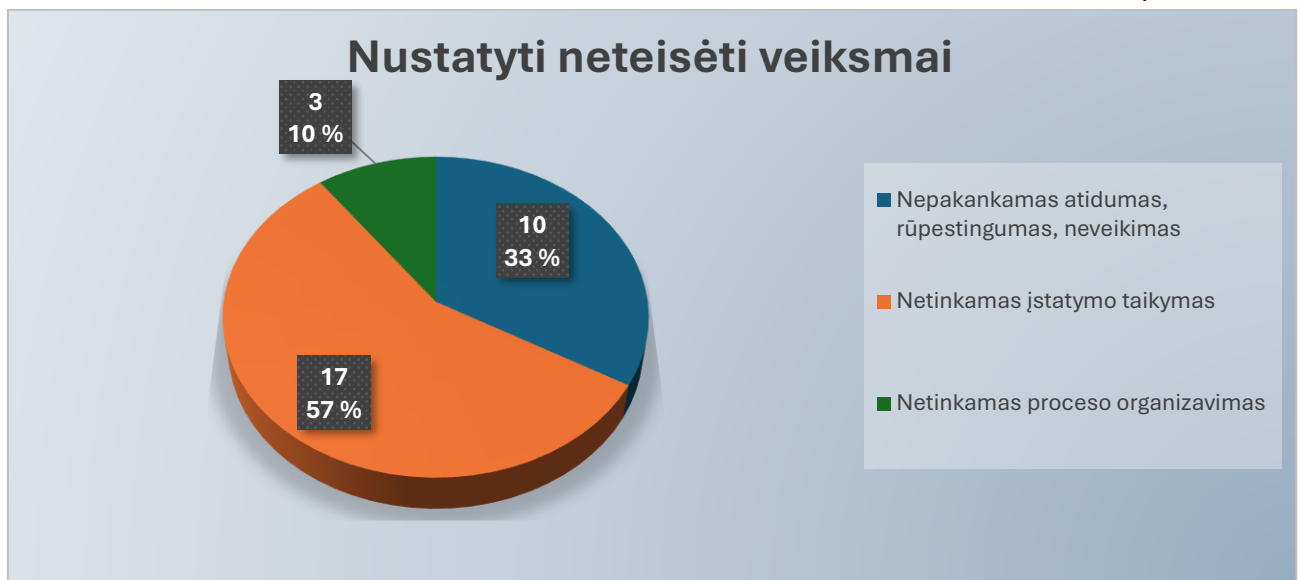
³³ Kauno rūmų (Regionų administracinis teismas) 2025 m. rugsėjo 29 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. eI2-4352-402/2025.

**Nepagrįstai
inkriminuotas
nusižengimas,
neteisėtai taikytos
prievartos
priemonės ir
sulaikymas**

mobiliojo ryšio telefonas buvo būtina priemonė sukčiavimui įvykdyti, todėl institucijos neveikimas sudarė sąlygas žalai atsirasti.³⁴

- Teismas nustatė, kad pareigūnai nesurinko objektyvių ir pakankamų įrodymų administracinio nusižengimo sudėčiai pagrįsti (nefiksavo triukšmo, neapklausė nukentėjusiojo, tarnybiniai pranešimai buvo formalūs), pareigūnų reikalavimai (dėl kaukės ir atstumo) buvo neteisėti, o pareiškėjo elgesys nekėlė pavojaus ir leido nustatyti jo tapatybę vietoje, todėl nebuvo nei būtinybės sulaikyti, nei pagrindo taikyti fizinę prievartą ar antrankius.³⁵

6 paveikslas³⁶

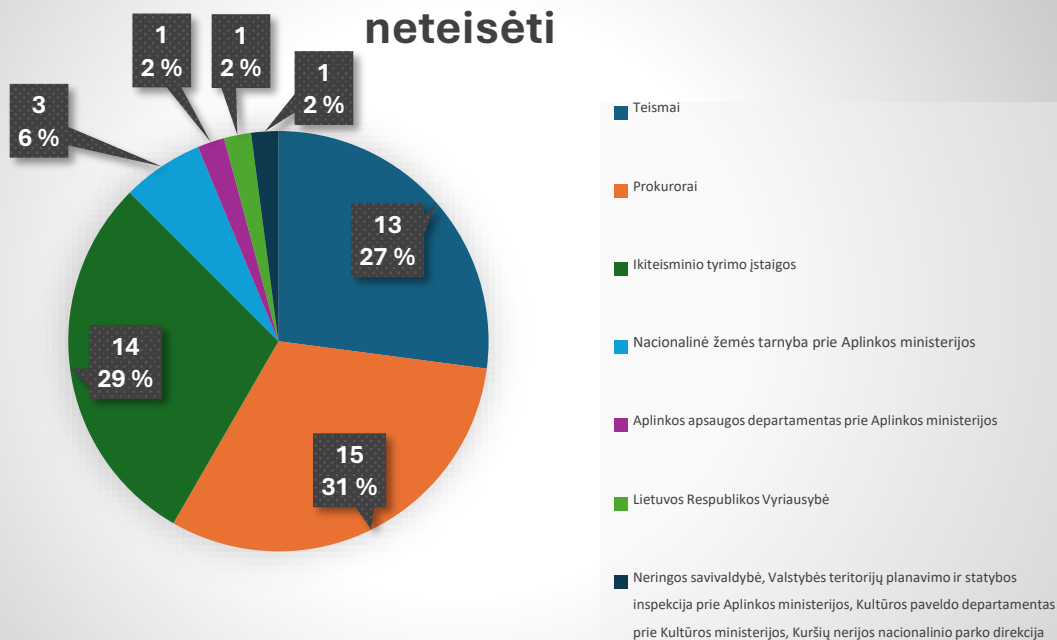

³⁴ Kauno rūmų (Regionų administracinis teismas) 2025 m. lapkričio 3 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I2-3-780/2025.

³⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. gruodžio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-685-629/2025.

³⁶ Teikiamas apibendrinimas remiantis tuo, kas lėmė nustatytą pažeidimą.

Institucijos, kurių veiksmai nustatyti kaip neteisėti

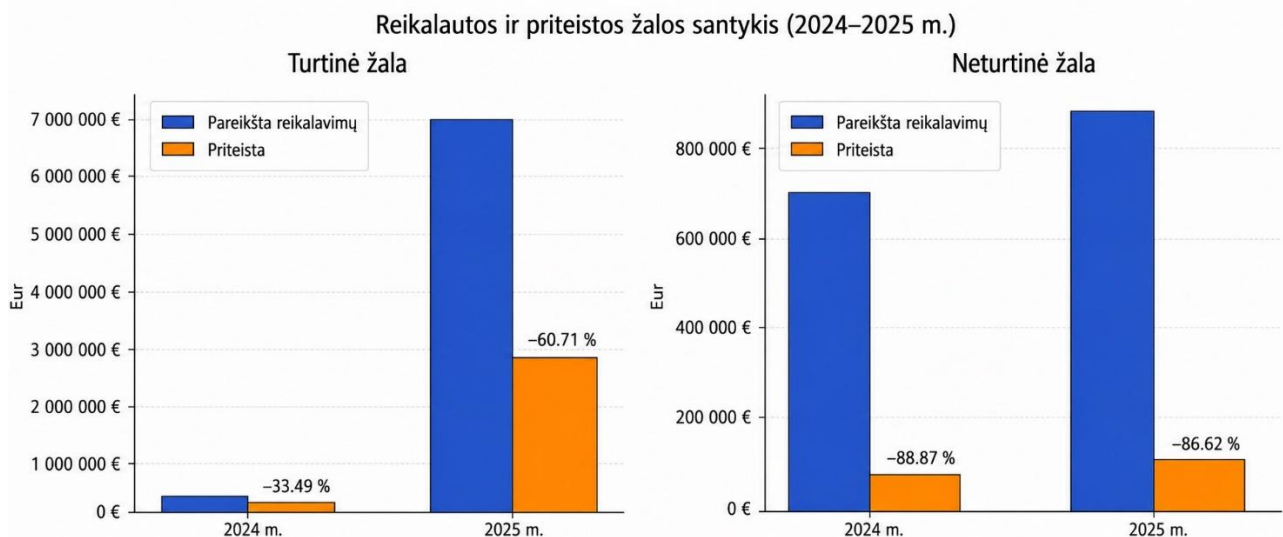

Vykdytuose sprendimuose reikalauotos ir priteistos turtinės ir neturtinės žalos rodikliai

Analizuojant 2025 m. įvykdytus sprendimus dėl žalos atlyginimo, matyti, kad pareiškėjų reikalavimai bylose siekė 7 137 301 Eur, tačiau teismai priteisė 2 804 300 Eur – apie 60,7 proc. mažiau. Dar didesnis skirtumas matomas neturtinės žalos bylose: buvo prašoma 876 808 Eur, o priteista tik 117 300 Eur, t. y. net 86,6 proc. mažiau.

Palyginti su 2024 m., situacija iš dalies skiriasi. Turtinės žalos bylose tais metais reikalauta 213 533,61 Eur, o priteista 142 026,63 Eur – apie 33 proc. mažiau. Tai rodo, kad turtinės žalos reikalavimai dažniau buvo artimesni realiai priteisiamoms sumoms. Tačiau, vertinant neturtinės žalos atlyginimą, jau 2024 m. buvo matomas didelis skirtumas: prašyta 714 924 Eur, o priteista tik 79 550 Eur – beveik 89 proc. mažiau. Ši tendencija išliko ir 2025 m., todėl galima teigti, kad dauguma pareiškėjų reikalavimų nėra pakankamai pagrįsti arba neatitinka susiformavusios teismų praktikos panašaus pobūdžio bylose.

Apibendrinant matyti aiški tendencija, kad pareiškėjų prašomos sumos dažnai viršija teismų priteisiamas sumas, o tai rodo, jog nemažai lūkesčių neatitinka susiformavusios teismų praktikos panašaus pobūdžio bylose. Didžiausi skirtumai nustatomi neturtinės žalos bylose, todėl prieš kreipiantis į teismą svarbu realistiškai įvertinti galimą kompensacijos dydį ir tinkamai pagrįsti keliamus reikalavimus.

Apibendrinamosios įžvalgos

2025 m. valstybės deliktinės atsakomybės bylų analizė leidžia konstatuoti nuosekliai besiformuojančią tendenciją – mažėjant nustatytų neteisėtų veiksmų atvejų skaičiui, valstybės finansiniai įsipareigojimai išlieka reikšmingi ir nepastovūs. Tai rodo, kad pavieniai atvejai vis dar gali lemti didelės apimties žalos atlyginimą.

Analizuoti teismų sprendimai patvirtina, kad didžiausia valstybės atsakomybės rizika išlieka baudžiamosios teisės srityje. Neteisėti veiksmai dažniausiai siejami su nepakankamu procesinių sprendimų pagrįstumu, proporcingumo principo nesilaikymu ir netinkamu proceso organizavimu. Tokie pažeidimai tiesiogiai veikia asmens pagrindines teises, todėl jų prevencija turi išlikti vienu iš prioritetinių valstybės institucijų veiklos tikslų.

Analizė taip pat rodo, kad reikšminga dalis pažeidimų kyla ne iš pavienių klaidų, o iš sisteminių veiklos trūkumų – formalaus ir (ar) netinkamo teisės normų taikymo, nepakankamo individualių aplinkybių vertinimo. Tai leidžia daryti išvadą, kad, siekiant mažinti valstybės atsakomybės atvejus, būtina stiprinti ne tik teisinį reguliavimą, bet ir praktinį jo įgyvendinimą.

Viešojo administravimo srityje nustatyti pažeidimai atskleidžia gero administravimo, teisėtų lūkesčių ir proporcingumo principų taikymo svarbą. Institucijų sprendimai, priimti delsiant, neįvertinus visų reikšmingų aplinkybių ar viršijant kompetencijos ribas, ir toliau išlieka viena pagrindinių valstybės atsakomybės atsiradimo priežasčių.

Vertinant atlyginamos žalos dydžio aspektą, matyti aiški tendencija, kad pareiškėjų lūkesčiai dažnai viršija teismų priteisiamą kompensaciją, ypač dėl neturtinės žalos. Tai rodo poreikį stiprinti teisinį aiškumą ir visuomenės informavimą apie susiformavusią teismų praktiką bei realius žalos atlyginimo standartus.

Taigi, 2025 m. duomenys patvirtina, kad 2024 m. atstovavimo deliktinės atsakomybės bylose apžvalgoje nustatytos struktūrinės problemos išliko. Išliekantys trūkumai yra susiję ne su teisinio reguliavimo stoka, o su jo nuoseklaus ir kokybiško taikymo praktikoje užtikrinimu. Tai leidžia daryti išvadą, kad esminis pokyčių veiksnys turėtų būti orientuotas į institucinių kompetencijų stiprinimą, procesų valdymo gerinimą ir atsakomybės kultūros formavimą. Tik kryptingas ir ilgalaikis šių sričių stiprinimas gali užtikrinti tvarius rezultatus mažinant valstybės deliktinę atsakomybę, kartu stiprinant žmogaus teisių apsaugą ir visuomenės pasitikėjimą valstybe.